

CERTIFICATIESCHEMA VOOR PLANTAARDIGE PRODUCTEN uit de open teelt

Criteria voor Akkerbouwgewassen en Vollegrondsgroenten

Datum van ingang:	1 januari 2013
Herziening per:	1 januari 2014
Vastgesteld door:	SMK
Code:	AP&V.2-PP.11
Volgnummer:	MK.2

Publicatie van dit schema onder voorbehoud van tussentijdse wijzigingen. Het meest recente certificatieschema en eventuele 'aanvullende besluiten' staan gepubliceerd op www.smk.nl. Het woordmerk en het beeldmerk (logo) Milieukeur zijn wettelijk beschermd en gedeponeerd bij het Benelux Merkenbureau onder nummer 0516647. Bij onterecht gebruik van het woordmerk of het beeldmerk worden sancties opgelegd.

1. Specifieke criteria voor akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten

Tekortkomingen:

→ bij initiële audit moet aan alle eisen voldaan zijn om voor certificatie in aanmerking te komen (geen major of minor tekortkomingen)

Nr.	Criterium	Beoordelingsrichtlijn en interpretatie	Niveau/sanctie
0.0	<ul style="list-style-type: none"> – Iedere certificaathouder en eventuele deelnemers moet(en) aan de algemene eisen (Algemene Eisen bij Milieukeur en Barometercertificatieschema's) voldoen. Deze Algemene Eisen bij Milieukeur en Barometercertificatieschema's staan apart vermeld bij elke productgroep en / of dienst – Iedere certificaathouder en eventuele deelnemers moet(en) aan de specifieke criteria voor de betreffende productgroep voldoen – Een ketenregisseur die zelf geen product produceert of be-/verwerkt behoeft alleen aan de eisen voor ketenregie te voldoen. 	Vigerende versie op website SMK bij productgroep en / of dienst.	

1 Reikwijdte criteria, aanmelding, afmelding, frequentie audits

Nr.	Criterium	Beoordelingsrichtlijn en interpretatie	Niveau
1.1	<u>Reikwijdte criteria:</u> <ul style="list-style-type: none"> – Indien op het bedrijf geteelde plantaardige producten gemiddeld 75% van de teeltperiode of langer buiten wordt geteeld of in onverwarmde tunnels valt het product in zijn geheel onder het certificatieschema Milieukeur Plantaardige Producten uit de open teelt – Het product moet volledig voldoen aan de criteria van het certificatieschema Milieukeur Plantaardige Producten uit de open teelt. 	Controleer of het product voldoet aan de definitie.	
1.2	<u>Aanmelding:</u> <ul style="list-style-type: none"> – Eenjarige producten moeten 1 maand voor zaai- of plantdatum) worden aangemeld. – Aanmelding voor certificatie op basis van kanalisatie kan elk moment van het jaar plaatsvinden. 	Controleer of aanmelding volgens criteria is gebeurd.	
AV1.1	<ul style="list-style-type: none"> – aanmelding kan alleen voor producten die voorkomen in tabel 1 aan het eind van dit hoofdstuk. – als voor een product geen buitenlandse eisen zijn geformuleerd, gelden de Nederlandse eisen. 	Controleer of gewas in tabel voorkomt.	
AV1.2	Een aanvraag voor de gewassen heeft betrekking op het gehele kalenderjaar (van 1 januari tot en met 31 december), tenzij de teelten als gevolg van het gewas of teelt gebied aantoonbaar hiervan afwijken (bijvoorbeeld Zuid Europa). In die gevallen geldt dat een aanvraag betrekking heeft op de periode 1 juli (van het huidige jaar) t/m 30 juni (van het daaropvolgende jaar) en blijven criteria geldend op 1 juli van kracht voor de gehele periode.		
1.3	Deelname met de totale bedrijfsproductie van het product is verplicht. Als uitzondering hierop geldt dat bedrijven, groter dan 100 ha, een deel van de productie van een product kunnen aanmelden voor Milieukeur indien: <ul style="list-style-type: none"> – de teelt van een product over meerdere uiteenliggende percelen/ bedrijfseenheden is verdeeld. – de logistieke scheiding van het Milieukeurproduct aantoonbaar is geborgd – het gebruik en de registratie van gewasbeschermingsmiddelen en bemestingsmiddelen controleerbaar zijn 	Controleer of de gehele productie van een product is aangemeld voor Milieukeur of dat aan de voorwaarden voor de uitzonderingen wordt voldaan.	

Nr.	Criterium	Beoordelingsrichtlijn en interpretatie	Niveau
	<ul style="list-style-type: none"> – hiertoe een plan is opgesteld, dat door de certificatie-instelling bij de beginaudit is goedgekeurd. 		
1.4	<p><u>Afmelding:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Indien gedurende het teeltseizoen een deel van een product wordt afgemeld kan het overige deel Milieukeur behouden indien aantoonbaar kan worden gewaarborgd dat de afzet van de Milieukeurproducten niet vermengd kan worden met de afzet van de afgemelde niet - Milieukeurproducten. 	<p>Controleer administratief en visueel beoordelen of aantoonbaar kan worden geborgd dat Milieukeurproduct niet worden vermengd met de afgemelde niet Milieukeurproducten</p>	
1.5	<p><u>Frequentie audits:</u></p> <p>Een <u>initiele audit</u> voor nieuw aangemelde bedrijven bestaat uit een beginaudit en een de teeltaudit. Bij de beginaudit bij een nieuw aangemeld bedrijf geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – alle bedrijfsplannen zijn aanwezig en aannemelijk maken dat de producten op basis van deze plannen gedurende het hele jaar aan Milieukeur kunnen voldoen. – Opnemen voorraden bemestings- en gewasbeschermingsmiddelen. <p>Op basis van de teeltaudit kan het product worden gecertificeerd als blijkt dat in de laatste 6 maanden voorafgaand aan de teelt audit geen overschrijdingen van de eisen zijn geconstateerd. De teeltaudit wordt in het groeiseizoen uitgevoerd, voorafgaand aan de oogst.</p> <p>Bedrijven die ook volgend seizoen voor het keurmerk Milieukeur in aanmerking willen komen, vallen onder de <u>periodieke audits</u> en hebben aanvullend een eindaudit/beginaudit met als aanvullende eis het doorrekenen van het gebruik aan bemestings- en gewasbeschermingsmiddelen over het totale teeltseizoen.</p> <p>Een bedrijf dat geen eindaudit laat doen of bij eindaudit niet voldoet aan de eisen wordt voor het volgende jaar uitgesloten van Milieukeur.</p> <p>De periodieke audits op een Milieukeurbedrijf bestaan uit een beginaudit, minimaal één teeltaudit en een eindaudit, waarbij geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Per jaar vinden twee bedrijfsaudits plaats. Bedrijven die twee achtereenvolgende jaren het Milieukeurcertificaat hebben behaald (met maximaal 1 major per audit), kunnen met één jaarlijkse bedrijfsaudit toe. De begin- en eindaudit en teeltaudit (zie hieronder) kunnen daarbij gelijktijdig plaatsvinden. – De beginaudit is een administratieve en visuele audit op het bedrijf. De beginaudit kan plaatsvinden bij de certificatie-instelling, indien de ingevulde checklist, het gewasbeschermings- en bemestingsplan en de voorraadlijst worden toegestuurd en een extra check tijdens de teeltaudit plaatsvindt op de visueel te beoordelen eisen. – De teeltaudit is een audit op het bedrijf tijdens het teeltseizoen. – De eindaudit vindt plaats na de teelt op het bedrijf. De eindaudit is een administratieve audit en mag na het eerste teeltseizoen samenvallen met de beginaudit van het daaropvolgende jaar. De administratieve audit kan plaatsvinden bij de certificatie-instelling, indien de ingevulde checklist, de registraties, de eindvoorraadlijst en de aankoopfacturen worden toegestuurd, en een extra check tijdens de teeltaudit plaatsvindt. – Het residu onderzoek (onaangekondigd) mag samenvallen met de teeltaudit. 		

2 Verplichte eisen

- bij initiële audit moet aan alle eisen voldaan zijn om voor certificatie in aanmerking te komen
- bij vervolgaudits telt iedere tekortkoming als een major tekortkoming

Nr.	Criterium	Beoordelingsrichtlijn en interpretatie
3 Bemesting		
3.1	<u>Stikstofgebruiksnormen:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Op bedrijfsniveau voldoen aan gebruiksnormen voor stikstof uitgesplitst naar gewas en grondsoort (zie bijlage II) - Indien gewassen niet in bijlage II zijn opgenomen kunnen de hectares van deze gewassen buiten beschouwing worden gelaten. 	Controleer of de stikstofgebruiksnorm voldoet aan de gestelde norm en bepaald is volgens de vereiste berekeningen.
BAV 3.1	<ul style="list-style-type: none"> - voor de teelt van brouwergerst voldoen aan de gebruiksnormen voor stikstof op de aanwezige brouwergerstpercelen 	Controleer of de stikstofgebruiksnorm voldoet aan de gestelde norm en bepaald is volgens de vereiste berekeningen.
3.2	<u>Fosfaatgebruiksnormen:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Op bedrijfsniveau voldoen aan de gebruiksnorm voor fosfaat, gebaseerd op de fosfaattoestand van de bodem (zie bijlage II). - Het hiervoor noodzakelijke grondonderzoek wordt volgens het wettelijke protocol uitgevoerd en is vier jaar geldig. Kopieën van de resultaten van het volledige grondonderzoek moeten worden overlegd. (zie bijlage II). 	Controleer of de fosfaatgebruiksnorm voldoet aan de gestelde norm en bepaald is volgens de vereiste berekeningen.
BAV 3.2	<ul style="list-style-type: none"> - voor de teelt van brouwergerst voldoen aan de gebruiksnormen voor fosfaat op de aanwezige brouwergerstpercelen - voor de teelt op water mag de teler gebruik maken van alle soorten meststoffen, mits aan de eis voor cadmium is voldaan (zie paragraaf 2.3.8). Er zijn geen aanvoernormen met betrekking tot het gebruik van fosfaat. 	Controleer of de fosfaatgebruiksnorm voldoet aan de gestelde norm en bepaald is volgens de vereiste berekeningen
3.3	<u>Bemestingsplan</u> <ul style="list-style-type: none"> - Er is een bemestingsplan voor het gehele bedrijf aanwezig, opgesteld door vakbekwame* adviseur of vakbekwame* teler waarmee wordt aangetoond dat aan de gestelde eisen kan worden voldaan (zie bijlage I) - Alle perceel/gewascombinaties zijn opgenomen in het plan - Het bemestingsplan wordt minimaal één maal per jaar voorafgaand aan de teelt geactualiseerd en 5 jaar bewaard. <ul style="list-style-type: none"> • In het bemestingsplan voor stikstof moet worden vermeld: <ul style="list-style-type: none"> - totale aanvoer van stikstof uit organische- en kunstmest, per hectare en per perceel; - berekende hoeveelheid werkzame stikstof uit organische mest; - bodemvoorraad stikstof. - analyseresultaat N-mineraal monster. • In het bemestingsplan voor fosfaat moet worden vermeld: <ul style="list-style-type: none"> - totale aanvoer van fosfaat uit organische- en kunstmest, per hectare en per perceel; - Pw-getal per perceel. De analyse daarvan mag niet ouder zijn dan 4 jaar. <p>* Vakbekwaam houdt in dat de teler of adviseur met een relevant diploma en/of getuigschrift kan aantonen, dat hij/zij in staat is om bijvoorbeeld een berekening voor de hoeveelheid meststoffen te kunnen uitvoeren, en kennis heeft van de hoeveelheid meststoffen die een gewas nodig heeft.</p>	Controleer of het bemestingsplan voldoet aan de gestelde normen. Controleer de kwalificaties van de opsteller van het bemestingsplan

BAV 3.3	<u>Stikstofbemonstering:</u> De stikstofgiften worden gebaseerd op de stikstofbemonstering van de bodem. <ul style="list-style-type: none"> - Er wordt minimaal één N-mineraal monster per gewas en per voorvrucht genomen. - De analyse vindt plaats door een hiertoe ISO 17025 geaccrediteerd laboratorium. Het analyseresultaat kan worden overlegd. - De N-mineraal bemonstering kan achterwege blijven bij gebruik van de volgende instrumenten ter sturing van de stikstofbemesting: stikstofvenster, bladsteeltjesonderzoek bladsapmetingen, stikstofbijmestsystemen, crop-scan of nitraceck. - Voor de teelt van gewassen op water in de open lucht is een analyse van het stikstofgehalte in het water vereist voorafgaand aan elke stikstofgift. Voor de teelt van brouwergerst is geen N-mineraal monster nodig (in verband met het zelfregulerende karakter van de teelt: een teveel N-bemesting geeft geen brouwergerstwaardige kwaliteit) 	Controleer of de planning van stikstofbemesting is gebaseerd op de uitslag van één van de toegestane instrumenten.
3.4	<u>Registratie</u> <ul style="list-style-type: none"> - Registreer volledige inkoop, voorraad, verbruik stikstof- en fosfaathoudende meststoffen (inclusief organische meststoffen) - Registreer dagelijks gebruik (dosering, datum, volledige naam meststof, naam toepasser) meststoffen op perceelsniveau. 	Controleer of registratie aanwezig is en conform de richtlijnen is ingevuld.
3.5	<ul style="list-style-type: none"> - Keuring van de kunstmeststrooier mag niet ouder zijn dan 4 jaar en wordt uitgevoerd door een vakbekwame deskundige conform de richtlijnen van de EN 13739 - De verplichte keuring geldt niet voor kunstmeststrooiers met een werkbreedte kleiner dan 12 meter. - In andere landen van Europa (m.u.v. Nederland) geldt: Voor de kunstmeststrooier en overige bemestingsapparatuur wordt een vierjaarlijkse kalibratie uitgevoerd door een vakbekwame* deskundige, waarbij de afwijking van de bemestingsgift maximaal ± 5% mag bedragen. 	Controleer of keuringsrapport aan de voorgeschreven criteria voldoet.
3.6	Registreer onderhoudswerkzaamheden aan bemestingsapparatuur, inclusief de werkzaamheden ten behoeve van kalibraties.	Controleer of onderhoudsregistraties voldoen.
3.7	<ul style="list-style-type: none"> - Het cadmiumgehalte in de toegepaste fosfaatmeststoffen mag maximaal 20 mg/kg fosfaat bedragen. - Het cadmiumgehalte van de gebruikte fosfaatmeststoffen moet worden aangetoond met een certificaat of schriftelijke verklaring (ondertekend en gedateerd) van de leverancier. 	Controleer of het cadmiumgehalte voldoet
3.8	<ul style="list-style-type: none"> - Onbewerkte mest (bijvoorbeeld drijfmest) mag tot uiterlijk 1 augustus worden toegepast - Tot 1 september mag alleen organische mest worden gebruikt die een bewerking heeft ondergaan, met N-werkingscoëfficiënt van minimaal 80%. - Na 1 september gelden de wettelijk toegelaten meststoffen. 	Controleer bemestingsregistraties op het toepassen van onbewerkte mest.
BAV 3.4	- Indien in juli onbewerkte dierlijke mest wordt uitgereden, is inzaaien van een groenbemester of het planten van bloembollen in het lopende jaar verplicht	Controleer administratief de datum van het uitrijden van dierlijke mest Controleer visueel de inzaai van een groenbemester / ander gewas

3.9	<ul style="list-style-type: none"> - Compost (of overige organische materialen) voldoet aan de hieronder genoemde wettelijke eisen (opgenomen in de Meststoffenwet) voor wat betreft de gehalten aan zware metalen - Dit moet worden aangetoond aan de hand van een certificaat of analyserapport opgesteld door een hiervoor ISO 17025 geaccrediteerd laboratorium. - Een door producent en leverancier ondertekend vervoersbewijs waarin wordt verwezen naar het analyserapport geldt ook als zodanig. <p style="margin-left: 40px;"> Cadmium: < 1 mg/kg ds Chroom: < 50 mg/kg ds Koper: < 90 mg/kg ds Kwik: < 0,3 mg/kg ds Nikkel: < 20 mg/kg ds Lood: < 100 mg/kg ds Zink: < 290 mg/kg ds Arseen: < 15 mg/kg ds </p>	Controleer aan de hand van analyserapport of vervoersbewijs of samenstelling compost voldoet.
3.10	- Het gebruik van slib is niet toegestaan.	Controleer of slib is toegepast in bemestingsregistratie.
BAV 3.5	<ul style="list-style-type: none"> - De inzaai van een stikstofvanggewas na de teelt van maïs op zand- en lössgrond is verplicht. - Dit gewas mag niet worden bemest en mag niet voor 1 februari van het daaropvolgende jaar worden vernietigd. 	Controleer of zaaizaad voor een dergelijk gewas is aangeschaft door aantonen van factuur van leverancier of loonwerk.
BAV 3.6	<ul style="list-style-type: none"> - De teelt van een groenbemester, anders dan na maïs, levert extra stikstofgebruiksruimte op die in andere teelten kan worden benut (zie bijlage II voor de extra ruimte per groenbemester een grondsoort) indien de groenbemester voor 1 september is gezaaid, voor klei- en veengronden geldt aanvullend dat de groenbemester minimaal 10 weken op het veld moet staan; voor zandgrond geldt dat de groenbemester pas na 1 december mag worden onder gewerkt. - Op de gebruiksruimte voor de hoofdteelt na een groenbemester moet dan 30 kg N/ha in mindering worden gebracht 	Controleer of aan de voorwaarden wordt voldaan voor de extra stikstofgebruiksruimte.

4 Gewasbescherming		
4.1	<ul style="list-style-type: none"> - Alleen middelen die voorkomen op de lijsten van toegestane gewasbeschermingsmiddelen voor Milieukeur (zie bijlage IV) mogen worden toegepast - Hierbij zijn de in deze lijsten genoemde maximale doseringen, de toepassingsperiode en eventuele aanvullende gebruiksvoorschriften van kracht - Daarnaast zijn ook stoffen toegestaan die voorkomen op de RUB-lijst (Regeling Uitzondering Bestrijdingsmiddelen) (bijlage IVa). - Voor zaaizaadontsmetting, zaadcoating of stekmiddelen zijn alle wettelijk toegelaten middelen toegestaan - Gewasbeschermingsmiddelen waarvan de wettelijke toelating en de eventuele opgebruikregeling meer dan een half jaar is verlopen, mogen niet op het bedrijf aanwezig zijn - Veiligheidstermijnen voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor aanvang van de oogst moeten worden gehanteerd. - De in bijlage IV genoemde eisen voor driftreductie gelden voor toepassing op het totale perceel, grenzend aan oppervlaktewater. <p>Toelichting:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pleksgewijze toepassing wordt gedefinieerd als een toepassing op maximaal 10% van een hectare product. Dat betekent dat op een hectare 10% van de toegestane dosering mag worden toegepast in het geval een middel voor alle producten mag worden gebruikt - In het geval op een perceel meerdere producten staan waarvoor verschillende toelatingen gelden, betekent dit dat de 10% wordt berekend over de oppervlakte binnen het perceel waarop de producten worden geteeld waarvoor de toelating geldt - Pleksgewijze toepassing wordt berekend over het totale perceel, inclusief eventuele grasbanen en/of zwarte stroken. 	<p>Controleer of toepassing gewasbeschermingsmiddelen volgens norm verloopt.</p> <p>Het juiste gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt beoordeeld aan de hand van een administratieve beoordeling van de gewasbeschermingsmiddelen-registratie, een fysieke beoordeling van de aanwezige middelen in de middenkast en het nemen van residu-monsters op het bedrijf. Uit de gewasbeschermingsmiddelenregistratie moet blijken dat de aanvullende gebruiksvoorschriften (zoals genoemd in de lijsten met toegestane middelen) zijn nageleefd.</p> <p><u>Doseringen</u> Bij de beginaudit vindt een inventarisatie van de bestrijdingsmiddelenkast plaats. Bij teeltauudit tijdens het teeltseizoen wordt de verbruiksregistratie doorgenomen. Beoordeeld wordt of aan de eisen wordt voldaan. Bij einaudit wordt het verbruik berekend door het verschil te bepalen tussen de beginvoorraad (opgenomen bij de beginaudit) en de aankopen tijdens de teelt (m.b.v. facturen) en de na de teelt daadwerkelijk aanwezige voorraad van de bestrijdingsmiddelen in de bestrijdingsmiddelenkast. Het berekende verbruik wordt vergeleken met de registratie van het verbruik van de bestrijdingsmiddelen.</p>
4.2	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks vindt een residuonderzoek plaats. De inhoud hiervan wordt in bijlage 3 beschreven 	
AV 4.1	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de teelt van akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten in Nederland geldt bijlage IV.b: - Voor de teelt van akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten buiten Nederland gelden voor de genoemde landen geldt bijlage IV.c. - Voor de teelt van akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten buiten Nederland gelden voor de <u>niet</u> genoemde landen de lijsten voor Nederland genoemd in bijlage IV.b. - De plantversterker Trianum heeft een algemene toelating in groenten en is binnen de wettelijke randvoorwaarden voor alle gewassen toegestaan 	zie boven

4.3	<ul style="list-style-type: none"> – Een aantal gewasbeschermingsmiddelen is aangemerkt als milieubelastend. Voor elke toepassing van een milieubelastend middel en voor elke toepassing van aandachtstoffen* worden per ha maluspunten toegekend. Zie hiervoor de bijlagen met toegestane gewasbeschermingsmiddelen – De maluspunten voor toepassing van milieubelastende middelen / aandachtstoffen voor het waterleven komen te vervallen indien de rand van het perceel minimaal 14 m is verwijderd van de insteek van de sloot – Het aantal maluspunten wordt berekend aan de hand van de toegepaste dosering ten opzichte van de etiket dosering en afgerond op een tiende. Bij gebruik van bijvoorbeeld een halve dosering, mag het aantal maluspunten worden gehalveerd. <p>*Aandachtstoffen waterschappen en drinkwaterbedrijven/ bestrijdingsmiddelenatlas: 2,4 D, Captan, Esfenvaleraat, Glyfosaat, Imidacloprid**, Isoprotruron**, Lambda cyhalothrin, Mecoprop (MCP), MCPA, Pyridaben**, Teflubenzuron**.</p> <p>Aandachtstoffen SZW lijst: Amitrol, Cyproconazool, Fenpropimorf, Flumioxazin, Glufosinaat-ammonium, Linuron, Maneb**, Mancozeb Metconazool**</p> <p>**niet opgenomen in lijsten met toegestane middelen.</p> <p>Let op: Een maluspunt voor de toepassing van milieubelastende middelen wordt niet toegekend als de toepassing aantoonbaar en controleerbaar onder de 100 milieubelastingspunten blijft voor het bodemleven en het grondwater en tevens onder de 10 milieubelastingspunten voor het oppervlaktewater door middel van:</p> <ul style="list-style-type: none"> – een aangepaste dosering (zie boven). – gebruik van driftbeperkende maatregelen die verder gaan dan de maatregelen die in de lijst van toegestane middelen zijn genoemd (bijvoorbeeld gebruik van 90% driftbeperkende doppen indien in de lijst 75% driftbeperkende doppen staan genoemd). – pleksgewijze toepassing; maluspunten vervallen bij pleksgewijze toepassing, mits de milieubelasting onder de 100 respectievelijk 10 milieubelastingspunten komt. Er wordt hierbij uitgegaan van een 10% toepassing van de etiketdosering. <p>De indeling van de driftbeperkende doppen en technieken is terug te vinden op de site van Helpdesk water met zoekterm "doppen" (http://www.helpdeskwater.nl/).</p>	Controleer het aantal maluspunten.
4.4	<ul style="list-style-type: none"> – Per gewas geldt een maximale hoeveelheid werkzame stof per hectare per jaar (zie productgroepen) – Voor meermalige teelten geldt de maximale hoeveelheid werkzame stof per teelt – De volgende toepassingen worden meegerekend: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voor zaaizaad of pootgoedontsmetting ▪ Direct na de oogst van het voorafgaande gewas ▪ Tijdens het zaaien of poten van het gewas ▪ Tijdens de teelt tot en met de oogst ▪ Bewaarmiddelen (alleen in de schuur), minerale olie, uitvloeiers en Ferramol (ijzer III) fosfaat) en zwavel vallen buiten de kg-norm 	Controleer de gebruikte hoeveelheid werkzame stof na de teelt aan de hand van de registraties en/of facturen van loonwerkers.
AV 4.2	De maximaal toegestane hoeveelheid werkzame stof per product, staat weergegeven in tabel 2 aan het eind van dit hoofdstuk.	

4.5	<ul style="list-style-type: none"> - De toegestane hoeveelheid werkzame stof per perceel mag met maximaal 25% worden overschreden onder de voorwaarde dat deze hoeveelheid op andere percelen met Milieukeurproduct wordt gespaard - De gespaarde hoeveelheid mag maximaal 2 jaar worden bewaard, waarna deze vervalst - De gebruikte hoeveelheid glyfosaat op bedrijfsniveau valt buiten het spaarsysteem. 	Controleer de overschreden hoeveelheid werkzame stof en de gespaarde hoeveelheid.
4.6	<p><u>Gewasbeschermingsplan</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is een gewasbeschermingsplan voor de aangemelde gewassen aanwezig, opgesteld door een vakbekwame* adviseur of een vakbekwame* teler waarmee wordt aangetoond dat aan de gestelde eisen kan worden voldaan (zie bijlage I) - Dit plan wordt minimaal één maal per jaar voorafgaand aan de teelt geactualiseerd en 5 jaar bewaard. <p>* Vakbekwaam houdt in dat de teler of adviseur met een relevant diploma en/of getuigschrift kan aantonen, dat hij/zij in staat is om een gewasbeschermingsmiddelenplan op te stellen, en kennis heeft van de ziekten en plagen die in een gewas kunnen optreden.</p>	Controleer of het gewasbeschermingsplan voldoet aan de gestelde normen.
4.7	<p><u>Registraties</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actuele registratie van inkoop, voorraad, en verbruik van gewasbeschermingsmiddelen (inclusief biologische middelen) voor het gehele bedrijf van oogst tot oogst - Registratie verbruik (dosering, datum, volledige middelnaam en/of Ctgb code), toepasser, reden toepassing en toepassingsmethode op perceelniveau - Registraties dagelijks in logboek bijwerken - Vermeld reden voor afwijking van het gewasbeschermingsplan in logboek. 	Controleer of registraties aanwezig zijn en conform eisen zijn ingevuld.
4.8	<ul style="list-style-type: none"> - Toepassers van gewasbeschermingsmiddelen zijn in bezit van een geldig Bewijs van Vakbekwaamheid (voorheen spuitlicentie). 	Controleer of toepassers in het bezit zijn van een geldig Bewijs van Vakbekwaamheid.
4.9	<ul style="list-style-type: none"> - De keuring van de spuitapparatuur mag maximaal twee jaar oud zijn - De tweejaarlijkse spuitkeuring kan worden omgezet in de wettelijke driejaarlijkse spuitkeuring indien: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jaarlijks zelfcalibratie plaatsvindt waarbij de werking van de doppen wordt getoetst en een onderhoudsrapport aanwezig is met de uitgevoerde acties bij afwijkingen van de dopafgifte groter dan 10% - De spuitapparatuur moet zijn goedgekeurd door een erkend bedrijf (NL; erkend door Stichting Kwaliteitseisen Landbouwtechniek (SKL)) - De verplichte keuring geldt ook voor motorvatspuiten (= inrichting voorzien van mechanisch aangedreven vloeistofpomp met drukregeling en een tank van minimaal 100 liter die in gebruik is voor de toediening van gewasbeschermingsmiddelen) - In andere landen van Europa (m.u.v. Nederland) geldt: Voor de keuring van spuitapparatuur is deelname aan een onafhankelijk keuringsnetwerk verplicht. Indien dit niet aanwezig is moet de kalibratie worden uitgevoerd door een vakbekwame* deskundige, conform de eis van de norm EN-13790. In deze norm is een afwijking van de dopafgifte van maximaal 10% van de nominale afgifte toegestaan. 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer het keuringsrapport op datum en resultaat en/of controleer de sticker op de spuitapparatuur op geldigheid - Controleer de onderhoudsrapporten van de zelfcalibratie als onderbouwing van de driejaarlijkse spuitkeuring. <p>In andere landen van Europa (m.u.v. Nederland) geldt: Controleer of de spuitmachine gekalibreerd is door een vakbekwame deskundige (niet de teler/eigenaar zelf), waarbij de afwijking van de afgifte bij een dop bij een bepaalde druk en de bemestingsgift binnen de maximaal toegestane afwijking valt.</p>
4.10	<ul style="list-style-type: none"> - Registreer onderhoudswerkzaamheden, inclusief werkzaamheden ten behoeve van kalibraties. 	Controleer of onderhoudsregistraties voldoen.

4.11	<p>Bij gebruikmaken van een loonwerkbedrijf geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Loonwerker is in het bezit van een VKL certificaat - Certificaathouder/deelnemer registreert dagelijks opdrachten (incl. perceel, dosering, datum, naam (Ctgb-code) en reden per perceel op gewasniveau Loonwerker registreert dagelijks de toepassingen: dosering, datum, naam en Ctgb-code, naam toediener, apparatuur op gewasniveau - Beide registraties worden binnen 72 uur na toepassing centraal verwerkt. Afwijkingen van het gewasbeschermingsplan worden met redenen geregistreerd - Om insleep van voornamelijk grondgebonden ziekten te voorkomen moet de loonwerker met schoongemaakte oogstmachines werken. 	Controleer of loonwerk voldoet aan eisen.
4.12	<ul style="list-style-type: none"> - Chemische grondontsmetting mag niet zijn toegepast (inclusief het gebruik van methylbromide) op de aangemelde percelen gedurende de laatste vier jaar - Een uitzondering hierop is mogelijk voor recent aangekocht of gehuurd land voor zover de certificaathouder daar contractueel geen mogelijkheid heeft gehad om chemische ontsmetting door de vorige eigenaar te voorkomen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer registraties of grondontsmetting heeft plaatsgevonden - CI heeft het recht bij VWA (voorheen PD) na te gaan of laatste vier jaar vergunning voor chemische grondontsmetting is verleend.
4.13	<ul style="list-style-type: none"> - het schonen van sloten, slootoevers en taluds grenzend aan aangemelde percelen en ook de randen van aangemelde percelen gebeurt door maaien - probleemonkruiden** in de teeltvrije zone mogen pleksgewijs met rugsput, spuitlans of onkruidstick met glyfosaat of MCPA worden bestreden, mits wordt voldaan aan alle wettelijke voorschriften. <p>**Akkerdistel, akkerkers (gele kers), akkermelkdistel, akkerpaardenstaart, grote brandnetel, heermoes, haagwinde, groot en klein hoefblad, kleefkruid, knolcyperus, kruipende boterbloem, kweek, moerasandoorn, ridderzuring, riet, varkensgras en veenwortel.</p>	Controleer of het schonen van genoemde terreintypen door maaien is gebeurd en of de genoemde probleemonkruiden volgens eis zijn behandeld.
4.14	<ul style="list-style-type: none"> - Verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen behandelen conform verordening HPA verordening Reiniging verpakkingen gewasbeschermingsmiddelen 2003 of de PT verordening Reiniging verpakkingen gewasbeschermingsmiddelen 2007 - Lege verpakkingen afvoeren conform de richtlijnen van de Stichting Opruiming Restanten Landbouwbestrijdingsmiddelen (STORL). 	Controleer of verpakkingen worden behandeld en afgevoerd volgens richtlijnen HPA en STORL.
4.15	<ul style="list-style-type: none"> - De spuittank moet na elke toepassing worden gereinigd / doorgespoeld. 	Het reinigen van de bespuiting wordt beoordeeld aan de hand van de residucontrole's (zie G2.1).
4.16	<p>Spuitapparatuur en voorzieningen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uiterlijk 2015 moet een vul- en spoelplaats op het bedrijf zijn gerealiseerd. 	nvt
AV4.3	<p>Bij gebruik van een beslissingsondersteunend systeem voor de bestrijding van <i>Phytophthora infestans</i> is het systeem ingesteld op "milieubewust".</p>	Controleer visueel of het systeem juist is ingesteld.

AV4.4	<p>Toegestane hoeveelheid voor glyfosaat op bedrijfsniveau</p> <ul style="list-style-type: none"> - voor het hele bedrijfsareaal mag op jaarbasis maximaal 0,75 kg glyfosaat per hectare worden toegepast zonder toekenning van maluspunten (inclusief selectieve toepassingen zoals het spuiten van randen en paden). - Bij een gebruik van > 0,75 en < 1,0 kg werkzame stof glyfosaat/ha geldt 1 maluspunt/ha gewas met Milieukeur. - Bij een gebruik vanaf 1,0 kg werkzame stof glyfosaat/ha gelden 2 maluspunten/ha gewas met Milieukeur. <p>Voor heuvelachtig terrein zie GAV 1.17</p> <p>Bijvoorbeeld: Een bedrijf dat deelneemt met 20 ha aardappelen op een totaal bedrijfsareaal van 60 hectare mag per jaar 0,75 kg/ha x 60 ha = 45 kg werkzame stof gebruiken aan glyfosaat zonder maluspunten. Indien meer dan 45 kg wordt verbruikt maar minder dan 60 kg, wordt voor elke aangemelde hectare aardappelen 1 maluspunt berekend</p>	<p>Controleer administratieve de hoeveelheid toegepaste glyfosaat op bedrijfsniveau.</p> <p>Bij de beoordeling van de gebruikte hoeveelheid glyfosaat wordt uitgegaan van de 1^e van de maand waarin de administratieve beoordeling plaatsvindt en daarbij zullen de daarvoor liggende 12 maanden genomen worden voor de berekening.</p>
AV4.5	<p>Voor heuvelachtig terrein geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In een gebied met een gemiddelde helling > 2% en < 18%, is een extra hoeveelheid van 1,0 kg werkzame stof glyfosaat per ha toegestaan voor onkruidbestrijding mits gebruik wordt gemaakt van niet kerende grondbewerkingstechniek om erosie te bestrijden. <p>Dit geldt altijd voor de volgende plaatsen in Nederland: Eijsden, Maastricht, Meerssen, Stein, Geleen, Beek, Schinnen, Nuth, Voerendaal, Simpelveld, Vaals, Gulpen-Wittem, Margraten, Valkenburg aan de Geul, Sittard, Onderbanken, Brunssum, Landgraaf, Heerlen en Kerkrade.</p>	<p>Controleer of aan de eisen voor een extra hoeveelheid glyfosaat is voldaan.</p>
5 Water		
5.1	<ul style="list-style-type: none"> - In het geval het bedrijf gebruik maakt van beregening of irrigatie moet een waterplan worden opgesteld door vakbekwame* adviseur of vakbekwame* teler, - Met dit waterplan opgesteld wordt aangetoond dat voor de aangemelde gewassen aan de gestelde eisen kan worden voldaan. - In het waterplan moet worden vermeld: <ul style="list-style-type: none"> • Een inschatting van de hoeveelheid water die komend seizoen wordt gebruikt (gebaseerd op ervaring in vorig seizoen); • De waterbron die wordt gebruikt; • De beregenings- of irrigatietechniek die wordt toegepast. Er wordt minimaal 1 maatregel uit criterium W1.3 toegepast <p>Het waterplan wordt minimaal één maal per jaar voorafgaand aan de teelt geactualiseerd en 5 jaar bewaard* Vakbekwaam houdt in dat de teler of adviseur met een relevant diploma en/of getuigschrift kan aantonen, dat hij/zij in staat is om bijvoorbeeld een berekening voor de hoeveelheid water te kunnen uitvoeren, en kennis te hebben van de hoeveelheid water die een gewas nodig heeft.</p>	<p>Controleer of het waterplan voldoet aan de gestelde normen.</p>

5.2	<ul style="list-style-type: none"> - Gedurende het teeltseizoen wordt:de gebruikte hoeveelheid water geregistreerd, uitgesplitst naar waterbron (conform de eisen voor het registreren van het grondwater gebruik zoals omschreven in de algemene eisen); - er gebruik gemaakt is van een beregeningsplanner of beregeningswijzer bij toepassing van additoneel water; Een beregeningsadvies door een ervaren adviseur geldt ook als zodanig 	- controleer visueel en/of administratief
5.3	<p>Bij gebruik van aanvullend water is minimaal 1 van de onderstaande maatregelen verplicht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sproeiboom in plaats van beregeningskanon - Gebruik druppelaars - Afstellen beregeningsinstallatie (afgifte dopjes, verdeling m.b.v. maatbekers) - Toepassing fertigatie - Vaste berekening (niet mobiel) - Actuele vochtmetingen met behulp van tensiometer of watermarks - Inunderen (drains vol laten lopen vanuit de sloten) 	- controleer visueel en/of administratief
5.4	In het geval van open watertransport in Zuid Europa moet water worden toegediend via berekening of druppelirrigatie vanuit een waterbassin van minimaal 1200 m ³ /ha.	- controleer visueel en/of administratief
AF 5.1	<p>Wateropslag en lozing water in geval van teelt op water</p> <p>Aan het eind van de teelt wordt het bassinwater bewaard voor hergebruik tot het volgende seizoen.</p> <p>Overtollig water mag niet direct op het oppervlaktewater worden geloosd. Voor dit water is een van de volgende voorzieningen aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een natuurlijk filter, zoals een riet- of helofyten filter. Dit filter heeft een buffercapaciteit van minstens 500 m³/ha. Lozing vanuit het helofyten filter naar oppervlaktewater mag alleen in periode van 1 april tot 1 november. - Een voorziening/opslag van 500 m³/ha. Het water wordt voor de opslag verzameld zodanig dat bij een volle opslag het overtollige water kan worden geloosd en niet in het bassin terechtkomt. Lozing van water uit de voorziening/opslag is mogelijk als het water meer dan 5 mmol NaCl/l bevat. Dit conform vergunningen van waterschappen en het Besluit Glastuinbouw. 	Controleer of aan de eisen voor wateropslag en lozing wordt voldaan.
6 Teeltvrije zone		
AF6.1	<p>Voor alle gewassen wordt een teeltvrije zone aangehouden naast watergangen en waterdragende sloten, m.u.v. greppels en droge sloten die gedurende de teelt op dit perceel geen water bevatten (d.w.z. niet meer dan 1 à 2 dagen in de periode tussen 1 maart en 31 oktober). De teeltvrije zone wordt niet bemest en bespoten. Deze teeltvrije zone bedraagt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor aardappelen, asperges, peen, prei, schorseneren, sla/ijsla, uien: 150cm - Voor gerst, graszaad, haver, rogge, tarwe: 25 cm - Voor andijvie, krotten en knolselderij: 50 cm - Voor overige akkerbouwgewassen: 50 cm - Voor alle overige groentegewassen: 75 cm 	<p>Controleer de breedte van de teeltvrije zone bij de de beginaudit of de teeltaudit visueel.</p> <p>De afstand wordt gerekend vanaf het midden van de plant tot de insteek van de watergang.</p>
6.1	Een kleinere teeltvrije zone kan alleen worden aangehouden na schriftelijke goedkeuring van het waterschap.	Controleer of verklaring waterschap aanwezig is.

7 Reiniging Glasopstanden		
7.1	<ul style="list-style-type: none"> - Alleen fluormiddelen voor glasreiniging op basis van ammoniumbifluoride zijn toegestaan - Middelen op basis van waterstoffluoride (dampwerking) zijn niet toegestaan - Aan de buitenzijde van de kas moet het water van de bovenzijde worden opgevangen en hergebruikt - Aan de binnenzijde is reiniging met hogedrukspuit en water ook een optie. Aanvullend zijn middelen op basis van zuren, waterstofperoxide en het gebruik van milde zepen (inclusief Savona) beschikbaar en toegestaan. 	Administratieve beoordeling van de registraties. Visueel beoordelen of opvang en hergebruik van water plaats vindt bij de reiniging van het glas.
8 Afval		
8.1	<ul style="list-style-type: none"> - Organisch en anorganisch afval scheiden, apart verwerken of afvoeren. - Groenafval - zoals takken, bladeren en maaisel – mag op perceel blijven - Anorganische afvalstromen gescheiden afvoeren in de volgende fracties voor zover daar in de regio inzamelsystemen voor beschikbaar zijn: tuinbouwfolies, plastic potten, bindmaterialen, schermdoeken, glas, asbest, papier en chemisch afval - Afspraken met afvalverwerkende bedrijven in contracten afsluiten. 	Controleer of afval volgens de eisen wordt afgevoerd en controleer de nota's van de afvalverwerkende bedrijven.
8.2	<ul style="list-style-type: none"> - Lozingen op het oppervlaktewater van afvalwater met ontsmettings- of gewasbeschermingsmiddelen zijn niet toegestaan - Afvalwater van het reinigen van producten moet op het bedrijf zelf worden verwerkt - Afvalwater gebruikt voor de voorbehandeling van zomerbloemen, waaraan middelen op basis van zilverthiosulfaat (STS) zijn toegevoegd, moet als chemisch afval worden afgevoerd. 	Controleer of afvalwater volgens de eisen wordt afgevoerd/verwerkt.
8.3	<ul style="list-style-type: none"> - Registreer soort, hoeveelheid en bestemming van afval afkomstig van het bedrijf (kunststof, substraat, gewas, gevaarlijk afval, overig). 	Controleer of het afval volgens de eisen is omschreven.
9 Verpakkingen		
9.1	<ul style="list-style-type: none"> - PVC of gechloreerde polymeren zijn niet toegestaan in verpakkingsmateriaal - Per kg verpakkingsmateriaal is de aanwezigheid van maximaal 100 mg zware metalen (cadmium, lood, kwik en zeswaardig chroom) toegestaan. 	Controleer de aankoopbonnen van het verpakkingsmateriaal en samenstelling van het verpakkingsmateriaal.
10 Klimaat		
10.1	<ul style="list-style-type: none"> - Vul de klimaatlat in op bedrijfs- of perceelsniveau volgens: http://www.klimaatlat.nl/arablefarm - Als alternatief hiervoor mag ook de klimaatmodule worden ingevuld - Voor akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten geldt als richtlijn een eindscore van 25 punten (op bedrijfsniveau of als gemiddelde over de percelen) - Voor fruit, blauwe bessen en boomkwekerijproducten geldt als richtlijn een eindscore van 10 punten (op bedrijfsniveau of als gemiddelde over de percelen). 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer of de klimaatlat is ingevuld

11 Werkomstandigheden		
11.1	<ul style="list-style-type: none"> - Aandachtspunten voor duurzaam en veilig werken worden minimaal één maal per jaar met de betrokken medewerkers besproken in een werk- of teamoverleg - Van dit overleg is een verslag aanwezig (minimaal lijstje afspraken en datum van volgend werkoverleg) dat voor betrokken medewerkers toegankelijk is. 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer verslag teamoverleg - Bij initiële audit bij bedrijf dat dit nog niet regelmatig doet: datum van eerste overleg moet zijn vastgesteld.
11.2	<ul style="list-style-type: none"> - De benodigde persoonlijke beschermingsmaterialen (PBM's) zijn beschikbaar en er is toezicht op het juiste gebruik. 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer aanwezigheid materialen - Controleer het toezicht houden op het juiste gebruik. Dit toezicht kan blijken uit verslagen van werkoverleggen of uit aanwezige registraties of uit interviews op het bedrijf - Aantoonbaar met GlobalGap certificaat.
11.3	<ul style="list-style-type: none"> - Aanwezigheid RI&E van maximaal vier jaar oud en bijbehorend verbeterplan - Het verbeterplan wordt jaarlijks bijgewerkt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer of RI&E aan eisen voldoet, evenals het verbeterplan - Aantoonbaar met geldig GlobalGap certificaat.
11.4	<ul style="list-style-type: none"> - Bedrijf zorgt voor opleidingen en trainingen van medewerkers - Overzicht van gevolgde trainingsactiviteiten per medewerker aanwezig (certificaten of getuigschriften). 	<ul style="list-style-type: none"> - Lijst opleidingen of trainingen waaraan medewerkers hebben deelgenomen - Aantoonbaar met geldig GlobalGap certificaat.
11.5	<ul style="list-style-type: none"> - Ingehuurd personeel krijgt instructies over werkzaamheden in bedrijf. 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer de medewerkers op het ontvangen van instructies - Dit kan blijken uit verslagen van werkoverleggen, instructiemateriaal uit aanwezige registraties of uit interviews op het bedrijf - Aantoonbaar met GlobalGap certificaat.
11.6	<ul style="list-style-type: none"> - Personeel, zowel eigen als ingehuurd, wordt volgens de sector CAO behandeld - sector CAO aanwezig en in de ondertekende schriftelijke arbeidsovereenkomsten van iedere medewerker wordt naar de CAO verwezen - Personeel via uitzendbureau wordt volgens de CAO voor de uitzendbranche behandeld. Dit kan in Nederland worden aangetoond door te werken met uitzendbureaus die voldoen aan de eisen van NEN-4400-1 - In geval geen CAO aanwezig is aantonen dat het minimumloon wordt uitbetaald, zowel voor eigen als (via een uitzendbureau) ingehuurd personeel - Het minimumloon betreft het wettelijk minimumloon, dan wel het minimumloon dat door werkgevers- en werknemersorganisaties is overeengekomen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Administratieve audit op aanwezigheid van de sector CAO in het bedrijf en de verwijzing naar de CAO in de schriftelijke arbeidsovereenkomsten van iedere medewerker - Voor de vaste medewerkers gaat het om CAO Open Teelt Personeel via uitzendbureau geldt CAO voor uitzendbranche Uitzendbureaus die NEN-4400-1 zijn gecertificeerd staan vermeld op de website www.normeringarbeid.nl - Getekende contracten van eigen als ingehuurd personeel inzien (steekproef van twee medewerkers) - Conformiteitsverklaring van een accountant inzien.
11.7	<ul style="list-style-type: none"> - Actuele registratie medewerkers bedrijf (volledige namen, functieomschrijving, geboortedatum, startdatum, sofinummer, kopie identiteitskaart/paspoort). 	<ul style="list-style-type: none"> - Toetsing inhoud personeelsdossier - Een conformiteitsverklaring van een accountant kan volstaan.
12 Aanvullende registraties		
12.1	<ul style="list-style-type: none"> - De data van de oogst van de gewassen. Bij doorlopende oogst moet de hoeveelheid geoogst product en herkomst op het bedrijf per datum worden geregistreerd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Controleer administratief

Tabel 1 Lijst van te telen Milieukeurgewassen binnen Nederland

Akkerbouwgewassen	Groentegewassen
Aardappelen consumptie (incl. combiteelt +zetmeel)	Andijvie
Bieten (suiker en voeder)	Asperges
Aardappelen pootgoed	Babyleaves ¹
Bieten (suiker en voeder)	Bladselderij
Blauwmaanzaad	Bleekselderij
Erwten (inclusief conserven)	Bloemkool/broccoli
Gerst (winter en zomer)	Boerenkool
Graszaden	Chinese kool
Haver	Koolraap
Karwij	Knolselderij
Luzerne	Krotten
Maïs	Kruiden divers
Peen (wortelen)	Peterselie
Schorseneren	Peulen
Stamslabonen/bruine bonen/stokbonen	Prei
Tarwe (winter en zomer) (incl. spelt)	Raddichio Rosso
Tuinbonen/veldbonen	Rettich/daikon
Uien (incl. sjalotten)	Rucola
Vlas	Sla/ijsla
Witlof en cichorei (alleen de wortelteelt)	Sluitkool (wit, rood, savooie, spits)
Winterkoolzaad	Spinazie
	Spruitkool
	Veldsla
	Diverse soorten zomerbloemen (zie bijlage VI)

¹ Babyleaves bestaan voor 66% of meer bestaan uit slasoorten. De overige soorten mogen uitsluitend bestaan uit andijvie-, kool- of bietensoorten.

Tabel 2 Toegestane hoeveelheid werkzame stof

De maximaal toegestane hoeveelheid werkzame stof die u kunt gebruiken wordt uitgedrukt in kg per hectare per aangemeld gewas, is als volgt:

Andijvie	3	Peulen	1,5
Andijvie (Zuid Europa, incl. kopermiddelen)	3 (+ 6 uit koper of zwavel)	Pootaardappelen (NAK-certificaat)	11
Asperge	5	Prei	9
Babyleaves	3	Raddichio Rosso	4
Babyleaves (Zuid Europa, incl. kopermiddelen)	3 (+3 uit koper of zwavel)	Rettich/daikon	3
Bieten (suiker en voeder)	2,25	Rogge (winter)	2
Blauwmaanzaad	4	Rucola	3
		Rucola (Zuid Europa, incl. kopermiddelen)	3 (+ 4 uit koper of zwavel)
Bleekselderij	5	Schorseneren	13
Bloemkool/broccoli	2,5	Sla/ijsla	4,0
Bloemkool/broccoli (Zuid Europa, incl. kopermiddelen)	2,5 (+2,5 uit koper of zwavel)	Sla/ijsla (Zuid Europa, incl. kopermiddelen)	4 (+5 uit koper of zwavel)
Boerenkool	3	Sluitkool	3
Chinese kool	2	Sluitkool (Zuid Europa, incl. kopermiddelen)	3 (+ 2 uit koper of zwavel)
Conservenerwten	2	Spelt	2
Consumptieaardappelen + zetmeel (inclusief combiteelt)	5	Spinazie	3,5
Gerst (winter en zomer)	1,5	Spinazie (Zuid Europa, incl. kopermiddelen)	3,5 (+3,5 uit koper of zwavel)
Graszaden	3	Spruitkool	4
Haver	2	Stamslabonen/bruine bonen	1,5
Karwij	4	Tarwe (zomer en winter)	2
Knolselderij	5	Tuinbonen/veldbonen	1,5
Koolraap	4	Uien	12*
Koolzaad (winter)	4	Veldsla	3
Kroten	2,5	Vlas	1,5
Kruiden, aromatische	3	Witlof en cichorei (alleen de wortelteelt)	3
Luzerne	3,5	Zomerbloemen, groep 1 / 2 / 3	6 / 9 / 12
Maïs	1		
Peen	3,5		

*Uien 12 kg (+ max 3 kg in jaren met aantoonbaar verhoogde valse meeldauw druk)

3. KEUZEMAATLATTEN

Op de volgende vier keuzemaatlatten moet een minimaal aantal punten worden behaald. Per maatlat staan deze puntenaantallen aangegeven. Het niet voldoen geldt als een major tekortkoming.

- 3.1: Keuzemaatlat algemeen;
- 3.2: Keuzemaatlat werkomstandigheden;
- 3.3: Keuzemaatlat natuur en landschapsbeheer;
- 3.4: Klimaatlat.

3.1 Keuzemaatlat algemeen

Om Milieukeur te verkrijgen moet minimaal 1 punt worden behaald in het puntensysteem (bonus/malus systeem) berekend als totaal voor elk perceel met aangemeld gewas. De bonuspunten en maluspunten worden toegekend per hectare gewas.

Het puntensysteem omvat de volgende onderdelen per gewas:

- **Beginscore:** Elk gewas begint met een positieve score afhankelijk van het gewas
- **Maluspunten:** Het aantal behaalde maluspunten is afhankelijk van de toegepaste gewasbeschermingsmiddelen
- **Bonuspunten:** maluspunten kunnen worden gecompenseerd met bonuspunten uit de keuzemaatregelen. Bonuspunten kunnen op perceels- of op bedrijfsniveau worden behaald. Bonuspunten op perceelsniveau gelden voor de afzonderlijke percelen van de aangemelde gewassen. Bonuspunten op bedrijfsniveau gelden voor alle percelen van de aangemelde gewassen.

Bij elke keuzemaatregel staat het aantal mogelijke bonuspunten vermeld. De eindscore uit het bonus/malus systeem is als volgt te berekenen:

Eindscore = beginscore minus het aantal maluspunten vermeerderd met het aantal bonuspunten. Zie de voorbeeldberekeningen van het bedrijf en het gewas.

Beginscore voor het bedrijf op basis van de gewassen

Elk bedrijf begint met een aantal punten, afhankelijk van de gewassen die het bedrijf teelt.

Groep 1: asperge, bieten, blauwmaanzaad, boerenkool, conservenerwten, gerst, graszaden, haver, karwij, koolraap, winterkoolzaad, kroten, kruiden (dragon, oregano, (munt)pepermunt, (citroen)tijm, rozemarijn en salie), luzerne, maïs, peulen, rettich/daikon, winterrogge, rucola, schorseneren, spelt, spinazie, stamslabonen/bruine bonen, tarwe, tuinbonen/veldbonen, vlas, cichorei, witlof (wortelteelt) en zomerbloemen groepen 1 en 2. Gewassen uit deze groep krijgen per ha **2 punten**.

Groep 2: andijvie, babyleaves, bladselderij, bleekselderij, bloemkool, broccoli, chinese kool, knolselderij, peen, peterselie, consumptieaardappelen, pootaardappelen, prei, raddichio rosso sla/ijssla, sluitkool, spruitkool, uien en zomerbloemen groep 3. Gewassen uit deze groep krijgen per ha **5 punten**. Voor de hectares braak gelden geen punten.

Maluspunten voor elk gewas voor toepassing van milieubelastende middelen

Voor elke toepassing van een milieubelastend middel of aandachtsstof worden per ha maluspunten afgetrokken. Zie hiervoor de bijlagen met toegestane middelen en paragraaf 2.3.2.

Keuzemaatregelen

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn
KAV1	<p>Stikstofbemonstering (perceelsniveau)</p> <p>Een bedrijf kan bonuspunten verdienen indien voor de sturing op de stikstofbemesting gebruik wordt gemaakt van de volgende instrumenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stikstofvenster 0,25 - stikstofbijmestsystemen 0,25 - crop-scan 0,25 - nitracheck 0,25 - bladsteeltjesonderzoek of bladsapmetingen 0,25 <p>Bij het gebruik van meerdere instrumenten op het bedrijf, kan in totaal 1 bonuspunt worden behaald.</p>	<p>Administratieve beoordeling of genoemde instrumenten zijn gebruikt.</p>
KAV2	<p>Keuzemaatregelen bemesting (perceelsniveau maximaal 2 punten / ha)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maximaal 100 kg N/ha uit onbewerkte organische mest. Eventueel aan te vullen tot 170 kg N/ha met bewerkte mest (dunne fractie na mestbewerking, mineralenconcentraat). 1 punt - Voor fosfaat: niet meer bemesten dan landbouwkundig advies, met een minimum van 30 kg P₂O₅/ha; 2 punten - Toepassen van rijenbemesting met fosfaat. Door rijenbemesting toe te passen kan in een aantal gewassen de dosering omlaag. Hierdoor blijft meer ruimte over voor de aanvoer van organische stof ter verbetering van de bodemvruchtbaarheid; 0,5 punten - Groenstrook van 3 meter langs watergangen ter voorkoming van afspoeling van stikstof en fosfaat. 2 punten - Uitrijden organische mest niet eerder dan twee weken voor zaaien (gewas of groenbemester) / planten; 0,5 punten. - Gebruik van gewassensoren voor het meten van het stikstofgehalte in de gewassen; 0,5 punten. - Onderzaai groenbemester in maïs; 0,5 punten. - Onderzaai groenbemester in wintergraan; 0,5 punten. 	<ul style="list-style-type: none"> - controleer visueel en/of administratief
KAV3	<p>Extra emissiebeperkende maatregelen per hectare gewas (perceelsniveau).</p> <p>In totaal is per hectare gewas maximaal 1 bonuspunt aan emissiebeperkende maatregelen te behalen: 0,45 voor de spuitapparatuur, 0,15 voor vanggewas of windscherm en 0,45 voor spuitvrije zone.</p> <p>Spuitapparatuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - toepassing van sleepdoek op de spuitboom 0,30 - rijenspuit voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,45 - overkapte beddenspuit voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,45 - luchtondersteuning voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,30 - overkapte spuitboom voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,30 - afgeschermd spuitboom voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,30 - handgedragen spuitboom die neerwaarts en niet in de richting van de sloot wordt gericht (rugspuit, strijker, potatokiller etcetera) voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,30 	<p>Het bezit van emissiebeperkende spuitapparatuur dient visueel beoordeeld te worden. Het hebben van een vanggewas in de teeltvrije zone of een extra spuitvrije zone wordt eveneens visueel vastgesteld.</p>

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn
	<ul style="list-style-type: none"> - combinatie van hiervoor genoemde technieken voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,30 - Sensorgestuurde spuittoepassingen. 0,30 - Automatische sectie-/dop aansturing met GPS.....0,15 <p>Vanggewas of windschermen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor vanggewas¹ en emissieschermen die geplaatst zijn op de teeltvrije zone en die tenminste zo hoog zijn als de spuitboom 0,15 - toepassing van sleepdoek op de spuitboom 0,30 - rijenspuit voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,45 - overkapte beddenspuit voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,45 - luchtondersteuning voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,30 - overkapte spuitboom voor minimaal 80% van alle toepassingen 0,30 <p>Extra spuitvrije zone op percelen met Milieukeurgewas, bovenop de minimaal vereiste teeltvrije zone:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 75 cm 0,15 - 150 cm 0,30 - 225 cm 0,45 	
KAV4	<p>Extra emissiebeperkende maatregelen op bedrijfsniveau (max 2 punten)</p> <ul style="list-style-type: none"> - zuiveringsmethoden voor spoel- en reinigingswater van spuitmachines, opvang en zuivering van restvloeistoffen via de systemen van Biofilter, Phytobac, Helioser en Sentinel; 2 punten - Automatische inwendige reiniging spuitmachines; 0,5 punten - Inrichten van een vulplaats voor de spuit die geen afloop naar oppervlakte water of afvoer putten heeft. 2 punten - Inrichten retentievijver; een retentievijver voorkomt rechtstreekse erfafspoeling van vervuiling naar oppervlaktewater bij neerslag 0,5 punten 	<ul style="list-style-type: none"> - controleer zowel visueel en/of administratief
KAV5	<p>Geleide bestrijding van ritnaalden (perceelsniveau)</p> <p>Indien men ritnaalden bestrijdt door middel van geleide bestrijding aan de hand van feromonen in een waardgewas, kan men 0,1 bonuspunt extra ontvangen per ha.</p>	<p>d.m.v. aantoonbaarheid vangstgegevens en evt. de vangpotten (feromoonpotten) van dit insect.</p>
KAV6	<p>Gebruik van duurzame energie (bedrijfsniveau)</p> <p>Een bedrijf kan punten behalen met het aandeel van het gebruik van zonne- of windenergie of duurzame energie (d.w.z. elektriciteit, warmte of brandstof uit hernieuwbare bronnen) in de totale stroombehoefte van het bedrijf. De puntenscore is als volgt:</p> <p>10 - 25% geeft 0,05 bonuspunt/ha gewas met Milieukeur 25 - 50% geeft 0,10 bonuspunt/ha gewas met Milieukeur 50 - 75% geeft 0,20 bonuspunt/ha gewas met Milieukeur 75 - 100% geeft 0,30 bonuspunt/ha gewas met Milieukeur</p> <p>In het geval de gebruikte duurzame energie zelf wordt opgewekt worden de bonuspunten verdubbeld.</p>	<p>Gebruik van duurzame energie, voor de berekening van het percentage groene stroom wordt uitgegaan van de hoeveelheid groene stroom die op jaarbasis wordt geleverd ten opzichte van het totale energieverbruik per jaar. Het gebruik van duurzame energie dient aangetoond te worden middels nota's van het energiebedrijf (aangekochte en/of geleverde energie) Het gebruik van een zelf opgewekte duurzame energie kan ook aantoonbaar worden gemaakt met hulp van geijkte energiemeters.</p> <p>Het gebruik van een zelf opgewekte duurzame energie dient aantoonbaar gemaakt worden te worden met hulp van geijkte energiemeters.</p>

¹ Natuurlijke barrière van aaneengesloten bomen, struiken of andere gewassen die tenminste even hoog is als de spuitdoppen en het verwaaien van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater voorkomt.

KAV7	<p>Keuzemaatregelen voor natuur- en landschapsbeheer (bedrijfsniveau) Een bedrijf kan punten behalen door maatregelen in natuur- en landschapsbeheer (zie Bijlage V). Naast de verplichte 4 punten die gehaald moeten worden, kan er per 5 punten extra (d.w.z. bovenop de verplichte 4 punten) één bonuspunt per hectare gewas worden behaald die meetelt in de puntenberekening. Indien specifieke maatregelen aan de orde zijn, kan een verzoek voor honorering worden ingediend bij SMK.</p>	<p>Visuele beoordeling en beoordeling op aanwezigheid plan (zie ook beoordeling van verplichte maatregelen Natuur en landschapsbeheer, bijlage IV).</p>
KAV8	<p>Onderzoeksprojecten Actieve deelname aan onderzoeksprojecten (incl. praktijknetwerken) gerelateerd aan eisen en/of keuzemaatregelen uit het certificatieschema Plantaardige Producten uit open teelt, wordt beloond waarbij geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de inhoudelijke eindverantwoordelijkheid ligt bij een onderzoeksinstelling - ondernemer moet minimaal zelf 10 uur of € 1.000,- besteden aan het project (voor het uitvoeren van experimenten en/of kennisuitwisseling). <p>Projecten die in eigen beheer worden uitgevoerd, moeten worden voorgelegd aan het College van Deskundigen agro/food.</p>	<p>- controleer visueel en/of administratief</p>

3.2 KEUZEMAATLAT WERKOMSTANDIGHEDEN

Uit de keuzemaatlat moeten minimaal 4 punten worden behaald bij vast personeel, en 2 bij alleen tijdelijk personeel

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn	Punten
WE1	Medewerkers met een vast contract hebben jaarlijks een functionerings- of beoordelingsgesprek. Hiervan wordt een verslag gemaakt dat minimaal de gemaakte afspraken bevat over het toekomstig functioneren en de daarvoor benodigde ondersteuning vanuit bedrijf. Dit verslag is ondertekend door leidinggevende en medewerker.	Aanwezigheid verslag van functioneringsgesprek (minimaal lijstje afspraken en te nemen actie toegewezen aan een persoon).	2
WE2	Mogelijkheid tot medische keuring aanwezig, onder andere voor medewerkers die in aanraking komen met gewasbeschermingsmiddelen.	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbod aan medewerkers om medische keuring te ondergaan. - Overzicht medewerkers die medisch gekeurd zijn. 	2
WE3	Het bedrijf investeert in preventie van gezondheidsklachten Dit kan op diverse manieren plaatsvinden, bijvoorbeeld door het inschakelen van een Arbodienst, het uitvoeren van werkplekbeoordelingen, of door het geven van informatie over risico's die verband houden met het werk.	<ul style="list-style-type: none"> - Afspraken met Arbodienst - Werkplekbeoordelingen uitgevoerd. - Informatiemateriaal op werkplek aanwezig over risico's 	2
WE4	Het bedrijf heeft medewerkers 'met afstand tot de arbeidsmarkt' in dienst (WAO, Wvg, Wajong, WGA).	Administratieve toets van UWV-verklaring.	2
WE5	Het bedrijf is een erkend leerbedrijf.	Administratieve toets inschrijving in leerbedrijvenregister.	1
WE6	Het bedrijf heeft afspraken met scholen over beschikbaarheid van stageplaatsen.	<ul style="list-style-type: none"> - Registraties contacten scholen. 	1
WE7	Het bedrijf stimuleert fietsen naar het werk.	<ul style="list-style-type: none"> - Toets aanwezigheid fietsenplan of reis- en onkostenvergoedingen voor fietsers. 	1

3.3 Keuzemaatlat Natuur- en Landschapsbeheer

Binnen de Keuzemaatlat Natuur- en Landschapsbeheer moeten minimaal 4 punten worden behaald. Overige punten tellen mee in de keuzemaatlat algemeen. De punten gelden alleen voor het natuur- en landschapsbeheer op grond in eigen beheer (incl. pachtgrond). De punten zijn te behalen op bedrijfsniveau. Alle te behalen onderdelen tellen hoogstens één keer mee.

Algemene maatregelen

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn	Punten /ha
NL1	Bedrijfsnatuurplan <ul style="list-style-type: none"> - Erf-inrichtingsplan (max. 5 jaar oud) door een van de provinciale organisaties van Natuur en Landschap of een andere door SMK te erkennen organisatie - Bedrijfsnatuurplan (max. 3 jaar oud) voor het hele bedrijfsareaal door een van de provinciale organisaties van Natuur en Landschap of een andere door SMK te erkennen organisatie - Lidmaatschap van een Agrarische Natuurvereniging òf een bedrijfsnatuurplan dat meerdere bedrijven omvat 	<ul style="list-style-type: none"> - controleer visueel en/of administratief 	<p>1</p> <p>4</p> <p>1</p>
NL2	Tuinen <ul style="list-style-type: none"> - Siertuin van minstens 100 m² - Moestuin van minstens 100 m² 	<ul style="list-style-type: none"> - controleer visueel en/of administratief 	1 punt per item
NL3	Nestkasten en schuilgelegenheid <ul style="list-style-type: none"> - Drie door de mens aangebrachte nestgelegenheden voor vogels (o.a. nestkasten voor zangvogels, vlotjes voor zwarte sterns of eendetuinen). Dit geldt alleen indien aanwezigheid van deze soorten mogelijk is. - Een nestpaal voor ooievaars of een nestkast(en) voor roofvogels - Aanwezigheid van zwaluwnest(en) in stallen. Hieronder moeten uit hygiënisch oogpunt plankjes onder worden gehangen om de vogelpoep op te vangen. - Bijenkast(en) of nestgelegenheid voor (graaf)wespen - Schuilkast(en) voor vleermuizen - Minimaal 2 takkenhopen van snoeihout, maaisel of afgestorven riet met een hoogte van minimaal 1 meter als schuilplaats voor o.a. ringslangen, egels. - Minimaal 2 steenhopen (met openingen) met een hoogte van minimaal 1 meter als schuilplaats voor o.a. de steenmarter. Indien voor het aanleggen van deze steenhoop bouwpuin wordt gebruikt als bouw materiaal, dan dient dit te worden gemeld bij de desbetreffende gemeente. 	<ul style="list-style-type: none"> - controleer visueel en/of administratief 	1 punt per item
NL4	Overeenkomsten agrarisch natuurbeheer <ul style="list-style-type: none"> - Gras- of bouwlandpercelen met geldige ganzenbeheerovereenkomsten - Geldige weidevogelovereenkomst (d.m.v. contract met Dienst Regelingen of Agrarische Natuur Vereniging) - Geldige overeenkomst voor een beheerspakket ten behoeve van flora voor akker of weideland (d.m.v. contract met Dienst Regelingen of Agrarische Natuur Vereniging) 	<ul style="list-style-type: none"> - controleer visueel en/of administratief 	1 punt per item

Natte natuur

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn	Punten /ha
NL5	Sloten <ul style="list-style-type: none"> - Slootkant gefaseerd maaien in lengterichting van de sloot 1-3 meter vanuit waterlijn, d.w.z. de helft (+/- 10 %) wordt gemaaid over de totale lengte in eind mei / juni - Terrastalud of plasberm aan één kant van de sloot (ondiepe afgegraven strook van minimaal 1 meter breed en maximaal 0,3 meter diep en een lengte van minimaal de korte zijde van het perceel) - Uitbaggeren van de sloot met baggerspuit waarbij de bagger niet op de slootkant mag worden afgezet - Afrasteren van slootkanten in de volledige lengterichting van de sloot op minimaal 1 meter uit de slootkant, indien er meer dan 2 maanden per jaar vee aanwezig is 	- controleer visueel en/of administratief	1 2 1 1
NL6	Rietkragen, rietland <ul style="list-style-type: none"> - rietkragen of rietland aanwezig met een totale minimale oppervlakte van 20 m² 	- controleer visueel en/of administratief	1
NL7	Poelen <ul style="list-style-type: none"> - poel aanwezig van minimaal 1 meter diep en een minimale oppervlakte van 20 m² 	- controleer visueel en/of administratief	2
NL8	Plasdrasbeheer <ul style="list-style-type: none"> - overeenkomst aanwezig voor plasdrasbeheer van een perceel van minimaal 1 hectare. - Hierbij wordt gedurende minimaal 1 maand in de winterperiode water op het perceel gepompt. Dit onderwater gepompte gebied kan dienen als voedselgebied voor broedende weidevogels. 	- controleer visueel en/of administratief	2

Kruidachtige natuur

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn	Punten /ha
NL9	Randen <ul style="list-style-type: none"> - Niet gemaaide grasrand (op bouwland) of graanrand (langs gewassen anders dan granen) van minimaal 1,5 meter breed en lengte van minimaal één zijde van een Milieukeur perceel. - Bloeiende kruiden- en/of bloemenrand van minimaal 1,5 meter breed en lengte van minimaal één zijde van een Milieukeur perceel of één zijde van kas, stal of bassin. 	- controleer visueel en/of administratief	1 punt per item
NL10	Overhoeken <ul style="list-style-type: none"> - Overhoek aanwezig van minimaal 100 m² met daarop gevarieerde kruidige vegetatie die zich spontaan ontwikkelt of gefaseerd wordt gemaaid. Gefaseerd maaien houdt in dat jaarlijks maximaal de helft (+/- 10 %) van het oppervlak wordt gemaaid 	- controleer visueel en/of administratief	2
NL11	Perceelbeheer <ul style="list-style-type: none"> - Een in de winter ongeploegde akker van minimaal 1 ha met eventueel een ingezaaide groenbemester. - Grasland van minimaal 1 ha waarop gedurende het gehele jaar niet wordt bemest. Eventuele beweiding is wel toegestaan. 	- controleer visueel en/of administratief	2 1

Houtige natuur

Algemeen: ter voorkoming van de verspreiding van bacterievuur geen soorten aanplanten die daar gevoelig voor zijn.

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn	Punten /ha
NL12	Bomen <ul style="list-style-type: none"> - Minimaal 10 goed beheerde alleenstaande (knot)bomen op uw bedrijf (dit geldt niet voor hoogstamfruitbomen). - Een laan van (knot)bomen bestaande uit minimaal 10 goed beheerde (knot)bomen op uw bedrijf. - Minimaal 5 goed beheerde hoogstamfruitbomen op uw bedrijf - Windsingel met onderbegroeiing (bv. bloeiende planten of besdragende struiken). 	- controleer visueel en/of administratief	1 2 2 1
NL13	Houtwallen of -singels <ul style="list-style-type: none"> - Houtwallen, -singels, -kades, -graften of talluds van holle wegen op uw bedrijf met een minimale breedte van 1,5 meter en een minimale lengte van 10 meter. Deze houtwallen (houtsingels, -kades of -graften) zijn begroeid met inheemse bomen en/of struiken van minimaal 2 meter hoog en hebben een gesloten ondergroei van minstens 0,5 meter hoog. - De aanwezigheid van bomen op deze houtwallen (houtsingels, -kades, -graften of talluds) van minimaal 8 meter hoog. 	- controleer visueel en/of administratief	1 punt per item
NL14	Struwelen <ul style="list-style-type: none"> - De aanwezigheid van struwelen met een minimale breedte van 1,5 meter, een minimale hoogte van 1 meter en een minimale lengte van 10 meter. - Deze struwelen zijn begroeid met inheemse struiken of bramen van minimaal 2 meter hoog en hebben een gesloten ondergroei van minstens 0,5 meter hoog. - Afrasteren van struwelen tegen begrazing en bemesting. 	- controleer visueel en/of administratief	1 0,5 0,5
NL15	Hagen en heggen <ul style="list-style-type: none"> - hagen of heggen aanwezig met een minimale lengte van 10 meter met een rand van grassen en/of kruiden van minstens 0,5 meter breed. 	- controleer visueel en/of administratief	1
NL16	Bosjes <ul style="list-style-type: none"> - bosje(s) aanwezig met een oppervlak van minimaal 100 m² omringd door zoomvegetatie (bijv. struiken of klimplanten). 	- controleer visueel en/of administratief	3

Begrippenlijst

<i>Houtwal</i>	aarden wal (bestaande uit klei, leem en zand) begroeid met struiken en hoge bomen.
<i>Houtsingel</i>	houtige wal van struiken, takken en bomen.
<i>Houtkade</i>	begroeide waterkering.
<i>Houtgraft</i>	hoger gelegen oud stuk bosrand (bomen eronder zijn ontgonnen om akkerland van te maken).
<i>Struweel</i>	lichtminnende struiken (die laag blijven en/of hoog uitgroeien) als zelfstandige begroeiing of rand van houtopstanden.
<i>Hagen/heggen</i>	lijnvormige, aangeplante elementen van struiken die minstens 1,5 meter hoog zijn.
<i>Bosje</i>	kleine bospercelen van minimaal 100

3.4 Klimaatlat

- In te vullen op papier of via de klimaatlat: <http://www.klimaatlat.nl/arablefarm>.
- Voor akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten geldt een indicatieve eindscore van 25 punten;
- Voor fruit, blauwe bessen en boomkwekerijproducten geldt een indicatieve eindscore van 10 punten.

Nr.	Keuzemaatregel	Beoordelingsrichtlijn	Punten /ha
K0	Invullen klimaatlat op site www.klimaatlat.nl/arablefarm	- controleer visueel en/of administratief	
K1	Geleide bemesting Doorlopen van schema voor geleide bemesting op basis van bouwplan en bedrijfssituatie.	- controleer visueel en/of administratief	2,5
K2	Opstellen organische stof balans met gebruikmaking van vast afbraakpercentage van 2,5 % in de range van 2-2,5% bodem organische stof. Boven de evenwichtshoeveelheid organische stof toevoer met een als maximum gestelde benodigde hoeveelheid aan 2500 kg EOS/ha/jaar worden bonuspunten toegekend (bewustwording en handhaving bodemorganische stofniveau). Voor elke 12,50 kg Effectieve Organische Stof/ha. (EOS) aanvoer extra bovenop benodigde evenwichtshoeveelheid of maximale niveau EOS.	- controleer visueel en/of administratief	2,5 1
K3	Stikstofvangewas na laatste teelt.	- controleer visueel en/of administratief	10
K4	Verminderen N-gift uit kunstmest en dierlijke mest.	- controleer visueel en/of administratief	Per 1% lagere N-gebruiksnorm SMK: 1
K5	Andere soorten organische en kunstmest toedienen. <ul style="list-style-type: none"> - N kunstmest op basis van 100% ammonium - Overige N-kunstmest (ureum en urea/meststoffen met nitrificatieremmers) - Aandeel vergiste dierlijke (drijf)mest (van eigen bedrijf of aangevoerd) in totale organische mestgift (op basis van kg N) - 	- controleer visueel en/of administratief	Per 2% aandeel in gift: 1. Per 4% aandeel in gift: 1 Per 2% aandeel 1
K6	Niet-kerende grondbewerking	- controleer visueel en/of administratief	10
K7	Rijpadensysteem	- controleer visueel en/of administratief	10
K8	Gebruik van aanvulgrond zonder veen (alleen voor boomkwekerijproducten)	- controleer visueel en/of administratief	5

Bijlage 1: Uitwerking voorbeeld Gewasbeschermings-, bemestings- en waterplan

Naam : _____
 Adres : _____
 Postcode : _____
 Woonplaats : _____
 Telefoon : _____
 E-mail : _____

 Percelen : _____
 Oppervlakte : _____

Waterplan

Waterbron	Verbruik 2012 (m ³ /ha)	Geschat Verbruik 2013 (m ³ /ha)	Bonus punten (per ha)	Be-regening (m ³ /ha)	Druppel irrigatie (m ³ /ha)	Bonus punten (per ha)
Grondwater	1000	1000	0	1000	0	0,5
Oppervlaktewater	1000	1000	0	1000	0	0,5
totaal	2000	2000	0	2000	0	1

Berekening

Gewas	Methode
Aardappel	Op basis van beregeningsplanner
Witlof	Rond opkomst, indien nodig, beregeningsplanner
Pootaardappelen	Rond knolzetting, indien nodig, beregeningsplanner

Gewasbeschermingsplan (voorbeeld)

Gewas: Consumptieaardappelen				
Onderwerp	Aanpak	Invulling	Maluspunt	Kg a.s.
Vruchtwisseling	Teeltfrequentie	1 op 4		
	Voorvrucht	Wintertarwe		
Bodemziekten				
1: Aard. Cystenaaltjes	Onderzoek	Op de helft van het areaal intensieve bemonstering Resultaat negatief, geen cysten gevonden		
2: Medoidogyne Fallax	Onderzoek	Bodemonderzoek op aanwezigheid: geen besmetting gevonden		
Rassenkeuze	Ras	Agria		
	Resistentie	AM-RO 1,4		
Onkruidbestrijding	Mechanisch	- Frezen rond opkomst van het gewas - Indien nodig anaarden kort voor sluiten van het gewas		

Gewas: Consumptieaardappelen				
Onderwerp	Aanpak	Invulling	Maluspunt	Kg a.s.
	Chemisch	Als noodmaatregel, middel afhankelijk van de eventueel overblijvende onkruiden: Titus 1 keer	1	0,010
	Anders			
Ziekten en plagen :				
1.: P. infestans				
	Schadedrempel	Geen		
	Begeleiding adviesstelsel	Op basis van systeem Prophy/Plant-Plus		
	Middel	Preventief als basis, semi-curatief als adviesstelsel dat aangeeft.		
		12 x 0,4 kg/ha Shirlan		2,400
		2 x 0,938 kg/ha Infinito		1,876
	Frequentie	Op basis van adviesstelsel, geschat op 14 keer		
2.: Luizen				
	Schadedrempel	50 luizen per samengesteld blad		
	Middel	Plenum 50 WG		0,075
	Frequentie	Geschat 1 x		
3.: Etc, etc				
	Schadedrempel			
	Methode			
	Middel			
	Frequentie			
Loofdoding				
	Mechanisch	Als de bodemomstandigheden het toelaten: Agria: half september loofklappen bij voldoende afrijping anders chemisch.		
	Chemisch	Bij natte bodemomstandigheden of bij onvoldoende afrijping		
	Methode	Volvelds		
	Frequentie	1 of 2 keer, afhankelijk van groenheid loof op moment van doodspuiten		
Totaal			1	4.361

Indien toediening van de middelen door één persoon: naam toediener .....

Bemestingsplan fosfaat, uitgedrukt in kg P₂O₅ / ha

Aanvoer van 16 m³/ha VDM voor het poten van de aardappelen. Gehalte: 7.2 kg N/m³ en 4.0 kg fosfaat/m³. Fosfaat uit drijfmest heeft een werkingscoëfficiënt van 100%. In dit voorbeeld geldt dat de betreffende percelen vallen in de fosfaatklasse 'neutraal' waarbij in 2013 voor SMK een gebruiksnorm van 65 kg per ha geldt.

Perceel	Gewas	Aanvoer kg P ₂ O ₅ /ha			
		Gebruiks-norm	Organische mest m ³	P ₂ O ₅ uit org. mest	P ₂ O ₅ ruimte voor kunstmest
1	consumptie-aardappel	65	16	4,0 x 16 = 64	65-64= 1
2	suikerbiet	65	0	0	65
3	wintertarwe	65	0	0	65
4	zaaiui	65	0	0	65

Tabel 4. Bemestingsplan stikstof, voorbeeld klei

Werkingscoëfficiënt N: 60% (voorjaarstoepassing).

Perceel	Gewas	Aanvoer kg N/ha			
		Gebruiks-norm	Organische mest m ³	N uit org. mest	N ruimte voor kunstmest/ha
1	aardappel bintje	275	20	7,2 x 20 x 0,6 = 86	275-86= 189
2	suikerbiet	150	0	0	120
3	wintertarwe groenbemester	245 60	0	0	245 60
4	zaaiui nawerking groenbemester	140 -30	0	0	140 -30

Indien het bemestingsplan wordt uitgebreid met een plan voor geleide bemesting en een organische stofbalans kunnen punten worden gescoord binnen de Klimaatlat.

Datum : _____
 Naam : _____
 Paraaf : _____

Bijlage 2: Bemesting.

Bijlage opgenomen in apart document

Bijlage 3: Toelichting Residucontrole

Binnen Milieukeur worden bij elke certificaathouder standaard residu monsters genomen en aanvullende monsters bij verdenking van niet toegestane toepassing. Het te bemonsteren materiaal is blad omdat daarop de meeste middelen zijn terug te vinden. Voor hardfruit kan het te bemonsteren materiaal ook standaard uit product monsters bestaan.

Het monster moet aan het eind van de teelt worden genomen en indien relevant bij de rassen en soorten die het meest vatbaar zijn voor ziekten. Ook kunnen grond monsters worden genomen (als controle op het herbicidegebruik), monsters van onkruiden (bij de teelt van boomkwekerij producten) of product monsters (in fruitteelt en als controle op het gebruik van naooogstmiddelen). Bij de teelt op water kunnen ook water monsters worden genomen.

Voor het residu onderzoek dient de certificatie-instelling een contract af te sluiten met een, voor de betreffende test (GCMS/LCMS), ISO 17025 geaccrediteerd laboratorium. Het laboratorium schrijft de monster grootte per product per test voor. voor de certificatie instelling (of andere ISO 17025 geaccrediteerde bemonsterende instantie).

De werkwijze voor de residucontrole is als volgt:

- De monsternemer trekt twee aselechte monsters, monster a en b., verspreid over het perceel
- Per monster (a en b) wordt op een formulier (plattegrond met ligging van de percelen) aangegeven welke locaties van het perceel bemonsterd zijn.
- Dit formulier wordt door de inspecteur en desbetreffende teler voor akkoord ondertekend.
- De monsters moeten gekoeld worden getransporteerd en binnen 1 dag na monsternamen op het laboratorium worden aangeleverd.
- Monster a wordt door het laboratorium getest. Monster b wordt bewaard in de vriezer (-30°C) en kan bij calamiteiten desgewenst worden ingezet.
- Monster b wordt voor een periode van 6 maanden bewaard.
- Bij geconstateerde overschrijdingen wordt dit verlengd tot een termijn van 2 jaar.
- Het laboratorium stuurt de uitslagen van de test naar de certificatie-instellingen.
- De certificatie-instellingen koppelen het resultaat terug aan de teler, van alle geanalyseerde stoffen.
- Bij een foutieve uitslag of twijfel dient monster b getest te worden.
- Mocht dit resultaat ook in twijfel getrokken worden dan moet een heel nieuw monster van de betreffende partij worden genomen.
- In het geval van overschrijdingen net boven de detectiegrens is het raadzaam op korte termijn een nieuw monster te nemen en daarop de uitslag te baseren.

Monster grootte

- Voor akkerbouwgewassen bevat het residu onderzoek een steekproef van minimaal 1 monster per 50 ha areaal aangemeld Milieukeurproduct naar boven afgerond. Dat wil zeggen 1 monster voor 1 t/m 50 ha, 2 monsters voor 51 t/m 100 ha, enz.. Voor vollegrondsgroenten geldt een steekproef van minimaal 1 monster per 20 ha aangemeld areaal Milieukeurproduct. Voor grotere oppervlakten geldt een extra monster per 30 ha extra oppervlak, naar boven afgerond. Dat wil zeggen 1 monster voor 1 t/m 20 ha, 2 monsters voor 21 t/m 50 ha, 3 monsters voor 51 t/m 80 ha, enz.
- Voor fruitteelt en de teelt van houtig kleinfruit geldt een steekproef van minimaal 1 monster per 20 ha per totaal areaal aangemeld Milieukeurproduct.
- Voor aardbeienteelt geldt een steekproef van minimaal 1 monster per 10 ha.
- Voor boomkwekerij producten bevat het residu onderzoek een steekproef van minimaal 1 monster per 50 ha totaal areaal aangemeld Milieukeurproduct naar boven afgerond. Dat wil zeggen 1 monster voor 1 t/m 50 ha, 2 monsters voor 51 t/m 100 ha, enz

Er geldt een **maximum** van 3 monsters per Milieukeurteelt per bedrijf.

Bijlage IV en V

Bijlagen opgenomen in apart document